

ИЗВЕШТАЈ
од програмскиот надзор (мониторинг) на програмата на
ТРД ТВ МАКПЕТРОЛ ДООЕЛ Скопје
емитувана за време на изборната кампања за Претседателските и за
Предвремените парламентарни избори 2014 година
- од 24 март до 25 април 2014 година

Република Македонија

Агенција за аудио и аудиовизуелни
медиумски услуги - СКОПЈЕ

Примено:			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
10	2690/2	1	

Утврдени прекршувања:

Член 75 став 1 од Изборниот законик

Според член 75 став 1 од Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“ бр.: 40/06, 63/08, 136/08, 148/08, 155/08, 44/11, 51/11, 142/12, 31/13, 34/13 и 14/14), радиодифузерите што одлучиле да ги покриваат изборите, се должни тоа да го прават на правичен, на избалансиран и на непристрасен начин во својата вкупна програма.

Во член 75-а став 1 точки а. и б. се утврдени начините на кои радиодифузерите ќе обезбедат избалансирано покривање на изборите во сите облици на изборно медиумско претставување. За избор на претседател на Републиката, избалансирано покривање се обезбедува во согласност со принципот на еднаквост за сите кандидати за претседател и во првиот и во вториот круг од изборите, а за избор на пратеници во Собранието на Република Македонија - во согласност со принципот на пропорционалност според бројот на потврдени листи на кандидати за пратеници.

Опис на прекршувањето:

Спротивно на член 75 став 1 од Изборниот законик, ТРД ТВ МАКПЕТРОЛ ДООЕЛ Скопје не обезбеди избалансирано покривање на изборната кампања на сите учесници во изборниот процес за Претседателските избори, во периодот од 24 март до 25 април, и за Предвремените парламентарни избори, во периодот од 5 до 25 април.

Во првиот изборен круг за Претседателските избори, спротивно на принципот на еднаквост, изборното медиумско претставување во двета дневника од 18:30 и од 21:40 часот беше распоредено на следниов начин: Гorge Иванов, претседателскиот кандидат на Коалицијата „За подобра Македонија“ предводена од ВМРО ДПМНЕ – 25 минути и 44 секунди; Стево Пендаровски (Коалиција на СДСМ) – 36 минути и 6 секунди; Илјаз Халими (ДПА) – 17 минути и 26 секунди; Зоран Поповски (ГРОМ) – 16 минути и 23 секунди.

Во однос на Предвремените парламентарни избори, не беше доследно почитуван принципот на пропорционалност според бројот на потврдени листи за пратеници во сите шест изборни единици. Нешто повеќе време беше отстапено за Коалицијата предводена од СДСМ, а за дел од учесниците во изборниот процес воопшто не беше информирано.

Анализа:

Методолошки напомени:

Согласно Методологијата за мониторинг на изборното медиумско претставување преку радио и телевизиските програмски сервиси за време на изборни процеси (пречистен текст) бр. 01-895/1 од 07.02.2014 година, предмет на мониторинг беше вкупната емитувана програма на радиодифузерот, а анализата беше фокусирана врз облиците на изборно медиумско претставување - дневно – информативните емисии (вести), посебните информативни емисии жанровски реализирани како интервјуа, дебати или ТВ/радио соочувања, актуелно-информативните програми, актуелно-информативните програми со документаристички пристап и тематските специјализирани информативни програми, како и облиците на директен пристап до избирачите какви што се бесплатното политичко претставување и платеното политичко рекламирање. Исто така, се анализираше содржината и на емисиите што не се поврзани со изборите доколку во нив учествуваат или се појавуваат учесници во изборна кампања и/или претставници на органите на власта, на државните институции и организации и на правните и на другите лица на кои со закон им е доверено вршење јавни овластувања.

Се анализираа две изданија на вести емитувани меѓу 16:00 и 24:00 часот, во кои има најмногу информации за изборната кампања, односно, конкретно вестите на ТВ МАКПЕТРОЛ (Телма) од 18:30 и од 21:40 часот. При анализата се користеше техниката анализа на содржина, која дава и квантитативни и квалитативни показатели за медиумското покривање на кампањата за изборите. Освен ова, во случаи кога беше потребно да се изврши подетална квалитативна анализа (на пример за тонот и врамувањето на прилогот) се користеше и дискурзивна анализа. Квантитативниот аспект се однесува на обемот или времето што радиодифузерот го одвојува во вестите за активностите на некој кандидат или учесник во изборна кампања, а квалитативниот на периодот изразен преку начинот на врамување на прилозите или преку 'тонот на известувањето' (позитивен, негативен и неутрален). Другите прашања се однесуваат на: начинот на известување за активностите на органите на власта, објавувањето резултати од испитувања на јавното мислење, одвојувањето и означувањето на коментарите и за евентуалното емитување 'говор на омраза'.

Квантитативната анализа на избалансираноста во известувањето подразбира мерење и категоризирање (кодирање) на прилозите поврзани со активностите на учесниците во изборната кампања, прилозите за активностите на органите на власта во периодот на изборната кампања, редакциските осврти на изборната кампања, редакциските прилози и кусите коментари за кандидатите, политичките партии или претставниците на власта, прилозите со анкети од испитување на јавно мислење итн. Како основа за оценка на избалансираноста во вестите се земаат пред сè прилозите кои се однесуваат на кампањата - конвенции, митинзи, средби, прес-конференции и сл. Притоа, се има предвид интензитетот на активностите во рамките на кампањите. Дополнително, како квалитативен аспект на избалансираноста, се мерат и бројот и вкупното времетраење на директните обраќања што радиодифузерот им ги овозможува на учесниците во изборната кампања, на кандидатите или на претставниците на власта.

Во првиот круг од Претседателските избори 2014 година имаше четворица кандидати за претседател и тоа: Ѓорѓе Иванов предложен од 30 пратеника, поддржан од ВМРО ДПМНЕ, Стево Пендаровски предложен од 30 пратеника, поддржан од СДСМ, Илјаз Халими предложен од група избирачи,

поддржан од ДПА и Зоран Поповски, предложен од група избирачи поддржан од ГРОМ.

Во вториот круг од Претседателските избори 2014 година имаше двајца кандидати: Ѓорѓе Иванов предложен од 30 пратеника, поддржан од ВМРО ДПМНЕ и Стево Пендаровски предложен од 30 пратеника, поддржан од СДСМ.

Учесници во изборна кампања за Предвремените парламентарни избори 2014 година беа: со потврдени листи за кандидати за сите шест изборни единици на територијата на Република Македонија - Коалицијата предводена од ВМРО ДПМНЕ, Коалицијата предводена од СДСМ, ДУИ, Коалицијата Достоинство за Македонија ДПМНЕ, ВМРО Народна партија, Коалиција ГРОМ, Коалиција за позитивна Македонија и Социјалдемократска партија на Македонија (СДПМ); со потврдени листи за кандидати за пет изборни единици на територијата на Република Македонија – ДПА и Народно движење за Македонија (НДМ), со потврдени листи за кандидати за четири изборни единици на територијата на Република Македонија - Национална демократска преродба (НДП) и Партијата за Европска иднина (ПЕИ); со потврдени листи за кандидати за две изборни единици на територијата на Република Македонија - Партијата за економски промени 21 (ПЕП 21) и со потврдена листа за кандидати за една изборна единица на територијата на Република Македонија - Партијата за демократски просперитет (ПДП).

ПРЕТСЕДАТЕЛСКИ ИЗБОРИ 2014 ГОДИНА

(Прв круг од изборната кампања (од 24 март до 11 април))

Дневно-информативни емисии

Во структурата на централниот ТВ Дневник на Телма - од 18 часот и 30 минути, еmitуван во периодот од првиот круг на изборната кампања за претседател на Република Македонија, приоритет имаат дневните локални и глобални настани чиј уредувачки редослед произлегува од нивниот ефект врз актуелната општествено-политичка ситуација. Во ова издание на дневникот, ритамот на случувањата од изборниот процес се следи со неутрален новинарски пристап составен од вести и од класични извештаи, во зависност од фреквентноста на активностите продуцирани од учесниците во изборната кампања. Најзначајните случајувања од дневните промотивни активности на учесниците во кампањата беа презентирани преку преглед поместен во вестите од 21 часот и 40 минути.

Припозите поврзани со изборниот процес и со редовните активности на Владата, опфаќаат вкупно 10 часа и 24 минути. Не само со оглед на интензитетот непосредни облици политичка промоција на претседателските кандидати, туку и со оглед на дневните партиски прес-конференции главно по повод полемиките околу листите за предложени кандидати за пратеници, информативното време за различните политички опции е распоредено на следниов начин: Спротивно на принципот на еднаквост, кај претседателските кандидати - Стево Пендаровски бил застапен со 36 минути, Ѓорѓе Иванов со 25 минути, Илјаз Халими со 17 минути, Зоран Поповски со 16 минути; а кај партиските и коалициските активности Коалицијата на СДСМ добила – 1 час, Коалицијата на ВМРО ДПМНЕ – 44 минути, ГРОМ и Коалицијата – 20 минути, ДПА – 28 минути.

Значително време им е посветено на активностите на ДИК, а припозите се главно мотивирани од проблемите со толкувањето на Изборниот законик или со евидентијата на Избирачкиот список. Во рамките на овие минутажи, поширок

третман им е даден и на активностите на ДУИ за бојкот на претседателските избори – 44 минути. ТВ Телма редовно ги следеше и активностите на другите субјекти – со време од 1 час и 29 минути, непосредно поврзани со изборниот процес, но и со поширокиот политички амбиент – укажувања на невладините организации за спорните точки на демократската изборна процедура, или пак социјални теми поврзани со недоследности на економска, на здравствена или на легислативна процедура.

Во однос на континуитетот на дневната полемика помеѓу ВМРО ДПМНЕ и СДСМ, во врска со одредени докази за корупција, како содржина посредно поврзана со изборниот процес, Телевизијата одржа професионална дистанца со тоа што отстапи еднакво време за ставот на двете опции.

ТВ Телма (прв круг): Субјекти во вести

Политички субјект	Време
Горче Иванов	00:25:44
Стево Пендаровски	00:36:06
Илјаз Халими	00:17:26
Зоран Поповски	00:16:23
Коалиција СДСМ и др.	01:01:29
Коалиција ВМРО ДПМНЕ и др.	00:44:00
ГРОМ – Граѓанска опција за Македонија	00:14:16
Коалиција ГРОМ	00:06:08
ДПА – Демократска партија на Албанците	00:28:46
ДУИ – Демократска унија за интеграции	00:43:39
ВМРО НП – ВМРО Народна партија	00:18:03
АПМ – Алијанса за позитивна Македонија	00:06:18
Коалиција за позитивна Македонија	00:05:57
Либерална партија	00:01:13
ПДП – Партија за демократски просперитет	00:01:55
НДП – Национална демократска преродба	00:02:38
ДОМ	00:01:09
ЛДП	00:01:09
НСДП – Нова социјалдемократска партија	00:04:47
Коалиција Достоинство за Македонија	00:08:02
Влада на РМ	00:52:47
Органи на државната управа	00:12:04
Локална самоуправа	00:24:04
ДИК и други органи	01:08:35
Други субјекти	01:29:04
Без субјекти	00:32:22

Вкупно: 10:24:04

Статистичките податоци за директните обраќања на субјектите застапени во вестите за првите две недели од изборниот процес покажуваат дека политичките поенти од митинзите на претседателскиот кандидат Иванов се прикажани со 14 минути, на Пендаровски со 20 минути, на Халими со 10

минути, и на Поповски со 13 минути. Примената на класичното новинарско известување, без коментаторски прогнози, даде једнаков пристап кон кампањите на Коалицијата на ВМРО ДПМНЕ – 20 минути, и на СДСМ – 23 минути, ако се земе предвид дека оваа минутажа ја опфаќа директната меѓупартишка полемика поврзана со предвремените парламентарни избори, додека, пак, активностите на Стевче Јакимовски, лидерот на ГРОМ (и Коалицијата) беа проследени со 8 минути, а на Мендух Тачи, лидерот на ДПА со 15 минути. Во рамките на овие минутажи се движки и времето за директните обраќања на партискиот врв на ДУИ – 24 минути.

ТВ Телма (прв круг): Директни обраќања

Субјект	Обраќања	Траење
Ѓорге Иванов	17	00:14:09
Стево Пендаровски	16	00:20:44
Илјаз Халими	15	00:10:01
Зоран Поповски	15	00:13:10
Коалиција ВМРО ДПМНЕ	21	00:19:37
Коалиција СДСМ	22	00:22:56
ГРОМ	11	00:08:14
ДПА	18	00:15:28
ДУИ	23	00:24:38
Влада на РМ	21	00:14:00

Вкупно: 02:42:57

Втор круг од изборната кампања (од 14 до 25 април)

Дневно-информационни емисии

Во дванаесетте дена од вториот круг на претседателските избори, ТВ Телма известуваше со класични новинарски извештаи, при што, соодносот на минутажите за претседателските кандидати е следниов: - 11 минути и 50 секунди за Стево Пендаровски, и - 10 минути и 45 секунди за Ѓорге Иванов, а информативната медиумска слика за изборната кампања на партиите/коалициите што ги кандидираа беше презентирана преку – 1 час 11 минути и 45 секунди за СДСМ, и 59 минути и 14 секунди за ВМРО ДПМНЕ. За анализа беа земени двета централни ТВ дневници – од 18:30 и од 21:40, а информациите за организираните партиски/коалициски настапи пред гласачкото тело главно беа еmitувани во второто анализирано издание на вестите. Слична тенденција покажува и времето за еmitуваните директни обраќања (аудиовизуелни цитати – исказани политички поенти) – Пендаровски – 10 обраќања, со вкупно време од – 5 минути и 10 секунди, Иванов – 9 обраќања, со вкупно време од – 4 минути и 47 секунди, додека соодносот на партиите / коалициите е: СДСМ – 35 обраќања, со вкупно време од – 38 минути и 21 секунда, а ВМРО ДПМНЕ – 27 обраќања, со вкупно време од – 31 минута и 32 секунди.

ПРЕДВРЕМЕНИ ПАРЛАМЕНТАРНИ ИЗБОРИ 2014 ГОДИНА (од 5 до 25 април)

Дневно-информационни емисии

Изданијата на вестите од 18:30 и 21:40 часот се предмет на мониторинг и за време на кампањата за Предвремените парламентарни избори. Регулативата и регуларноста на изборниот процес се покажаа како една од централните теми за уредувачката политика на ТВ Телма, ако се има предвид времето од – 1 час 12 минути и 30 секунди отстапено за работата на Државната изборна комисија, но и за ставот на домашните и на странските набљудувачи на изборниот процес, што е забележан и во минутажата од 2 часа 35 минути и 50 секунди, под ставката – „други субјекти“. Под оваа статистичка категорија е бележено и времето за прилогите со кои беше третирана аферата околу продажбата на „Македонска банка“, од која, пак, непосредно произлезе и основата за минутажата на полемичките прес-конференции помеѓу СДСМ и ВМРО ДПМНЕ, третирани на базично информативно ниво – вест, вест во низа, класичен извештај – со постојана, синхронична застапеност на двете спротивставени страни – теза/контратеза, обвинување/демант. Ако на овие приложи им се приодаде и времето од класичните новинарски известувања од митинзите и средбите со гласачкото тело, тогаш, со оглед и на бројот потврдени листи со кандидати за пратеници по изборни единици, квантумот време е распореден на следниов начин – 1 час 36 минути и 24 секунди за политичките поенти на СДСМ и Коалицијата, и – 1 час 19 минути и 44 секунди за политичките поенти на ВМРО ДПМНЕ и Коалицијата. Изборните гледишта, опции и ставови на ДУИ беа опфатени во – 43 минути и 18 секунди, на ДПА со – 23 минути и 44 секунди, а за коментарите и за стојалиштата на ВМРО НП, главно претставени како согледби на Љупчо Георгиевски, лидерот на партијата, во врска со контролерзиите околу - „Македонска банка“, беа отстапени – 29 минути и 40 секунди. За дел од учесниците во изборниот процес воопшто не се објавени информации.

Другата позначителна минутажа во двете анализирани изданија на вестите им беше посветена на секојдневни теми од градскиот и од руралниот живот (социјална политика, проблеми со инфраструктура, здравство, граѓански парници, општествената позиција на синдикатите, и слично) – 33 минути и 54 секунди под ставката „без субјекти“, потоа – 12 минути и 48 секунди под ставката „органи на државната управа“, и 23 минути и 54 секунди под категоријата – „локална самоуправа“.

ТВ Телма (парламентарни): Субјекти во вести	Табела 11
Политички субјект	Траење
Коалиција СДСМ и др.	01:36:24
Коалиција ВМРО ДПМНЕ и др.	01:19:44
Коалиција ГРОМ	00:13:49
ДПА – Демократска партија на Албанците	00:23:44
ДУИ – Демократска унија за интеграции	00:43:18
ВМРО НП	00:29:40
Коалиција достоинство за Македонија	00:10:25

Коалиција за позитивна Македонија	00:13:15
НДП	00:23:44
ДОМ	00:00:47
Демократски сојуз	00:01:25
Влада на РМ	00:24:17
Органи на државната управа	00:12:48
Локална самоуправа	00:23:54
ДИК и други органи	01:12:30
Други субјекти	02:35:50
Без субјекти	00:33:54
Претседател на РМ	00:00:49
Собрание на РМ	00:00:49

Вкупно – 11:01:06

Новинарскиот приод при известувањето стриктно од изборниот процес главно беше ориентиран кон континуирана, напоредна смена на различните политички опции понудени од учесниците во изборната кампања, медиумски најчесто презентирани преку куси прилози изработени во рамките на фактографските жанрови – вест (во низа) и извештај. Тоа резултираше со разлики во бројот и времетраењето на директните обраќања, спротивно на принципот на пропорционалност: 47 директни обраќања на СДСМ и Коалицијата, или време од – 52 минути и 17 секунди, 38 директни обраќања на ВМРО ДПМНЕ и Коалицијата, односно вкупно време од – 43 минути и 20 секунди, потоа - 25 директни обраќања на ДУИ – 28 минути и 45 секунди; 20 директни обраќања на ДПА – 17 минути и 17 секунди; 15 директни обраќања на ВМРО НП – 14 минути и 7 секунди, и - 10 директни обраќања на ГРОМ и Коалицијата, со вкупно време од – 10 минути и 26 секунди.

ТВ Телма (парламентарни): Директни обраќања

Субјект	Обраќања	Траење
Коалиција ВМРО ДПМНЕ	38	00:43:20
Коалиција СДСМ	47	00:52:17
ДПА	20	00:17:17
Коалиција достоинство за Македонија	7	00:06:47
Коалиција ГРОМ	10	00:10:26
Коалиција за позитивна Македонија	8	00:10:03
ДУИ	25	00:28:45
ВМРО НП	15	00:14:07
НДП	1	00:01:07
ДОМ	1	00:00:23

<u>Демократски сојуз</u>	1	00:01:13
<u>Влада на РМ</u>	12	00:06:41
<u>Локална самоуправа</u>	8	00:07:04
<u>Органи на државната управа</u>	6	00:03:06
<u>Претседател на РМ</u>	2	00:00:40
<u>Собрание на РМ</u>	2	00:00:44

Вкупно = 03:24:00

Агенција за аудио и аудиовизуелни медиумски услуги